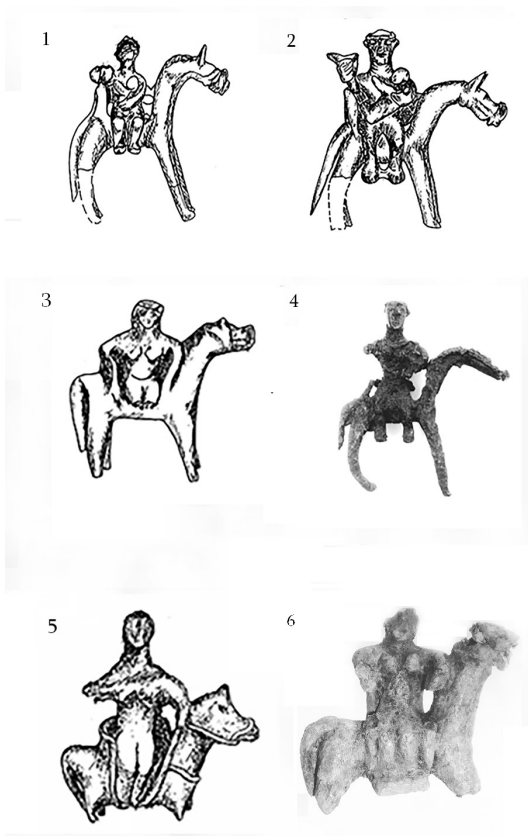

კოლხურ სამაროვნებში აღმოჩენილი ბრინჯაოს ქალი მხედრების იკონოგრაფიის შესახებ

ვაჩაძე გვანცა,

არქეოლოგია/პალეოანთროპოლოგიის პროგრამის დოქტორანტი,
ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ძვ. წ. VIII-VII საუკუნეებში კოლხური კულტურის გარესამყაროსთან ურთიერთობების კვლევისას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება კოლხურ კოლექტიურ სამარხებში აღმოჩენილ ქალი მხედრების ბრინჯაოს ქანდაკებებს (ტაბ. I). ნივთების ამ ჯგუფის მიმართ განსაკუთრებული ინტერესი გამოიწვია კუნძულ სამოსზე, ჰერაიონში აღმოჩენილმა ცხენზე მჯდომარე ქალის ფიგურამ, რომელსაც ხელში ბავშვი უჭირავს და იკონოგრაფიულად პირდაპირ იმეორებს მუხურჩაში აღმოჩენილ ქალი მხედრის ფიგურას. ნივთების ეს ჯგუფი ინტერესს იწვევს როგორც კოლხეთის, ისე საბერძნეთის არქეოლოგიური მასალის მკვლევართა შორის (მიქელაძე, 1985, გვ. 62-64; ლორთქიფანიძე, 2002, გვ. 188-190; პაპუაშვილი, 2010, გვ. 46 - 58; Schweitzer, 1969, გვ. 193; Jantzen, 1972, გვ. 80 - 84; Heilmeyer, 1979, tab. 36, pic. 310; Voyatzis, 1990, გვ. 106-108, Licheli, 2008, გვ. 221 - 240). გარდა ბავშვიანი მხედრებისა, კოლხეთშიცა და საბერძნეთშიც აღმოჩენილია მხოლოდ ცხენოსან მხედართა ფიგურებიც. ამგვარად, ორ, საკმაოდ დაშორებულ რეგიონში არსებობს ერთი და იგივე ტიპის გამოსახულება, რომელიც ან ცალსახად მეორდება, ან მცირე ვარიაციებით არის წარმოდგენილი. იმის გასარკვევად, თუ რა გარემოებამ გამოიწვია კოლხეთში ამ იკონოგრაფიული სახის გაჩენა, უაღრესად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება იმის დადგენას, თუ რა იყო „მიღმა“.

ტაბ. I Tab.

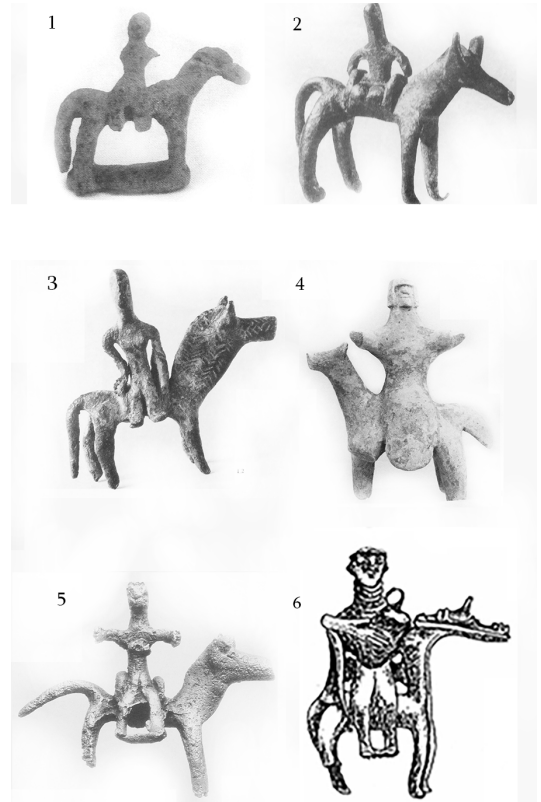
ცხენზე გვერდულად მჯდომარე ბრინჯაოს ქალი მხედრები აღმოჩენილია იმ კოლექტიურ სამარხებში, რომლებიც რ. პაპუაშვილის კოლხურ სამაროვანთა ქრონოლოგიური კლასიფიკაციის შედეგად ძვ. წ. VIII საუკუნის მეორე ნახევარსა და ძვ. წ. VII საუკუნეში ექცევა (პაპუაშვილი, 2010ა, გვ. 42; პაპუაშვილი 2015, გვ. 24). ყველაზე დიდი რაოდენობით ეს ფიგურები აღმოჩენილია ცაიშის სამაროვანზე, რომლის პირველ სამარხულ კომპლექსში, ბრინ-

ჯაოს მცირე პლასტიკა წარმოდგენილია მხედარი ქალის სამი (ტაბ. I, 1, 2, 3), ხარის რვა და ვერძის სკულპტურული გამოსახულებით (პაპუაშვილი, 2015, გვ. 13, 15), მხედარი ქალისა და ცხოველის ქანდაკება აღმოჩნდა მუხურჩის ქვედა სამაროვანზე (ტაბ. I, 4) (Горадзе, 1977, გვ. 60–71), მხედარი ქალისა და სამი ხარის ფიგურაა მოპოვებული ერგეტას სამაროვნის მესამე სამარხში (ტაბ. I, 5) (Mikleadze, 1995, გვ. 15). და ბოლოს, მხედარი ქალის ძლიერ დაზიანებული ქანდაკება აღმოჩნდა მახვილაურში (ტაბ. I, 6) (კახიძე, 2016, გვ. 32).

ცხენზე ანფასში მჯდომარე, ბრინჯაოს მხედრის ფიგურა აღმოჩნდა საბერძნეთში - თეგეაში, ათენა ალეას ტაძარში, საკურთხეველის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეში, ბრინჯაოსა და თიხის მასალას შორის (ტაბ. II, 1). მეორე ძეგლი, სადაც ნაპოვნია ცხენზე მჯდომარე მხედრის ორი ფიგურა, მდებარეობს არკადიაში, არტემიდეს საკურთხეველში, ლოუსოიში (ტაბ. II, 2,3). აქვე არის აღმოჩენილი ადრეული, ტერაკოტული ნიმუში მხედრისა, რომელიც ვიზუალურად ძალზე ახლოს დგას ბრინჯაოს მხედრებთან (ტაბ. II, 4) (Voyatzis, 1990, გვ. 103–104). ცნობილია ბრინჯაოს ცხენოსანი მხედრების ქანდაკებები ოლიმპიიდან (ტაბ. II, 5). და სამოსიდან (ტაბ. II, 6). ოლიმპიის მხედარი აღმოჩნდა სტადიონის მეორე, სამხრეთ კედელთან. სამოსში ცხენისა და მხედრის ფიგურა აღმოჩენილია ჰერას საკურთხეველში, ფართო სამსხვერპლოს სამხრეთ ნაწილში (Voyatzis, 1990, გვ. 105).

კოლხეთსა და საბერძნეთში აღმოჩენილი ფიგურების შედარებითი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ აშკარა პარალელი შეიძლება გავავლოთ, მხოლოდ სამოსსა და მუხურჩაში მოპოვებულ მხედართა ფიგურებს შორის, რომელთა მსგავსება, როგორც უკვე აღნიშნულია, ვლინდება

წვრილმან დეტალებშიც კი, როგორცაა სავარძლის ფორმა, მისი საზურგის შემკობა მრგვალი ფირფიტებით, მხრებზე ვერტიკალურად ჩამოშვებული შეკრული თმა და ა.შ. (პაპუაშვილი 2010, გვ. 51). რაც შეეხება სხვა ნივთებს, კოლხურ და ბერძნულ ცალებს შორის მსგავსება ნაკლებად იკითხება. კოლხური ფიგურები ბერძნული ვარიანტებისაგან ყოველთვის განსხვავდება: მხედრებს გამოსახული აქვთ ნაკვთები, ყელსაბამი, გვირგვინი ან თმა, ყველა შემთხვევაში ქალი ზის უნაგირზე, ცაიშის ბავშვიანი ქანდაკებებისა და ერგეტის მხედრის ცხენებს შემორჩენილი აქვთ აღკაზმულობის ნაშთი. მუხურჩისა და ცაიშის ორი ნიმუში წარმოდგენილია ბავშვითა და სასმისით ხელში. მახვილაურისა და ცაიშის მესამე ნიმუშს გამოსახული აქვთ მკერდი, რაც მათ მდედრობით სქესს უსვამს ხაზს.

ტაბ. II Tab.

დღეისათვის ცნობილ ბერძნულ ცხენოსან ფიგურებს შორის, დეტალების დამუშავებით, მხოლოდ სამოსური ქანდაკება გამოირჩევა. ყველა დანარჩენი ფიგურა შედარებით დაუდევრად არის მოდელირებული და არც ცალკეული დეტალების დამუშავების მხრივ გამოირჩევა. უკანასკნელ წლებში საბერძნეთში აღმოჩენილი ბრინჯაოს ცხენოსანთა ფიგურები შეისწავლა მ. ე. ვოიატზისმა. თეგურის ფიგურის მარტივი და ტლანქი გარეგნობა და ის ფაქტი, რომ თეგეაში არსებობს როგორც ცხენის, ასევე ადამიანის ლოკალური პარალელები, მ. ე. ვოიატზისის იმის დასტურად მიაჩნია, რომ აღნიშნული ნივთი ადგილობრივი წარმოებისა უნდა იყოს (Voyatzis, 1990, გვ. 104). არკადიაში აღმოჩენილი ორივე ფიგურა გამოსახულია უნაგირიან ცხენზე, ისინი ზოგადი სტილით გვანან ერთმანეთს, თუმცა მათ შორის სხვაობაა, მაგალითად ცხენის ფაფრის შემკულობასა და ხელების პოზიციაში. ამათგან ერთერთს დატანილი აქვს მკერდი. მსგავსად ამ უკანასკნელისა, ოლიმპიაში აღმოჩენილ მხედარს აქცენტირებული აქვს მკერდი და სახეზე სქემატური ნაკვთები აღენიშნება, იგი აღმოჩნდა სტადიონის მეორე, სამხრეთ კედელთან. ზოგადი ფორმებით ეს ნიმუში დასახელებულ სამ ფიგურას მეტნაკლებად ჰგავს. დაბოლოს, სამოსში, ჰერაიონში აღმოჩენილი მხედარი არის მაღალი ქალის ფიგურა, რომელიც ატარებს ყელსაბამს და ზურგს უკან გადაწეული თმა აქვს. ზის რა გულმოდგინედ დამუშავებულ უნაგირზე, მარცხენა მხარეს მკერდზე მიკრული ჰყავს ბავშვი. თუმცა, სამოსურსა და კავკასიურ/ლურისტანულ მასალას შორის მსგავსება ნამდვილად იკვეთება, ავტორს მიაჩნია, რომ სამოსური ნიმუშის ბერძნულ ეგზემპლარებთან

სტილისტური მსგავსებაც არ უნდა გამოგვრჩეს მხედველობიდან (Voyatzis, 1990, გვ. 105).

საბერძნეთსა და კოლხეთში აღმოჩენილ ქალ მხედართა ბრინჯაოს ფიგურების ზოგადი ქრონოლოგიური ჩარჩო ძვ.წ. VIII-VII საუკუნეებითისაზღვრება. კოლხეთის არქეოლოგიურ მასალაში, ამ და წინარე პერიოდში ცხენოსანთა გამოსახულებები იშვიათად გვხვდება. მხედრის თითო-თითო ფიგურა დაცულია ბორჯომის, ცაგერისა და ზესტაფონის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმებში, თუმცა მათი იკონოგრაფია, ადამიანთა ჯდომის მანერით, აბსოლიტურად განსხვავდება კოლხურ სამაროვნებში აღმოჩენილი მხედრებისაგან და სტილისტურად ცალკე ჯგუფში უნდა გაერთიანდეს.

ცხენზე გვერდულად მჯდომარე მხედრის ფიგურა დაცულია დაღესტნის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში, თუმცა მისი აღმოჩენის ადგილი და ვითარება უცნობია (Марковин, 1986, გვ. 96). ცხოველზე ანფასში მჯდომარე ფიგურების იკონოგრაფია უცხო არ ყოფილა არც აღმოსავლური სამყაროსათვის.

ისრაელის მუზეუმში დაცულია ძვ.წ. VIII-VII საუკუნეებით დათარიღებული ცხენზე მჯდომარე ქალის ბრინჯაოს ფიგურა (ტაბ. III, 1), რომელიც გამოსახულია ანფასში. ამავე ჯგუფში ერთიანდება მამაკაცის გამოსახულება ცალ ხელში სასმისით (ტაბ. III, 2) და ორმაგპროტომიან ცხოველზე გვერდულად მჯდომი ორი ფიგურა (ტაბ. III, 3), რომლებსაც ერთმანეთზე ხელი აქვთ გადახვეული. ფიგურების ეს ჯგუფი პარალელს პოულობს ანალოგიური ტიპის იმ ფიგურებთან, რომლებიც ლურისტანის სამარხებშია აღმოჩენილი. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ადამიანთა ფიგურები ცხენების მფარველ ღვთაებას განასახიერებდნენ. სხვა მო-

საზრებით, მათ სიმბოლიკას სიკვდილის შემდგომ სიცოცხლეს უკავშირებენ და მიიჩნევენ, რომ ან თავად მიცვალებულს განასახიერებდნენ, ან კი ღვთაებას, რომლის დანიშნულება უნდა ყოფილიყო მიცვალებულთა საბოლოო მოგზაურობის გაძღოლა მიღმიერ სამყაროში (Merhav 1981, გვ. 86-87). ცხენზე გვერდულად მჯდომი მხედრების ფიგურები, გვიან ბრინჯაოს ხანიდან, შემორჩენილია საბერძნეთში, კერძოდ, კრეტასა და კვიპროსზე. ტერაკოტული ფიგურების, გვიან ბრინჯაოს ხანით დათარიღებული, ჯგუფია აღმოჩენილი ფესტოსა და სილამოსში, სადაც ქალღვთაება წარმოდგენილია ცხენზე გვერდულად, ზეაპყრობილი ხელებით. ნივთები დაცულია ჰერაკლეონის მუზეუმში (ტაბ. III, 4) (Sakellarakis, 1981, გვ. 92), კრეტაზე აღმოჩენილი კრატერის მოხატულობაში გვხვდება ოთხფეხა ცხოველზე მოთავსებულ უნაგირზე მჯდომი ადამიანი. როგორც ირკვევა, აღმოსავლურ და კვიპროსულ ხელოვნებაში ეს იკონოგრაფიული სახე გამოიყენებოდა არა მხოლოდ ქალების, არამედ მამაკაცებისთვისაც. ძვ. წ. XIII საუკუნის დასაწყისში კვიპროსში აშკარად შეინიშნება ტრადიცია, უნაგირზე ამხედრებული მამაკაცების ანფასში გამოსახვის. ამათგან შეიძლება დავასახელოთ თიხის ცხენზე გვერდულად მჯდომი მამაკაცის ფიგურა, რომელიც დათარიღებულია ძვ. წ. 1100-1050 წლით (ტაბ. III, 5) (Papasteriou, 1985, Abb 28 – 37, Pic. 35). მოგვიანო ხანის ცხენისა და მხედრის ნიმუშები, რომლებიც ასევე გვერდზე მჯდომ პოზაში არიან წარმოდგენილნი, უმეტესად პელოპონესშია აღმოჩენილი. ისინი ტერაკოტულია და ძვ. წ. VII საუკუნით თარიღდება. სხვა პელოპონესური ნიმუშები ცნობილია სპარტადან, კორინთოდან, პერაკორადან. თითო ეგზემპლარი, პელო-

პონესის გარდა, მოპოვებულია ლესბოსსა და მეგარა ჰიბლეაში. გეომეტრიულ პერიოდში ცხენზე გვერდულად მჯდომი მხედრები მზადდებოდა კონკრეტულად საკურთხევლებზე მისამღვნილად. როგორც ბრინჯაოს ხანის ფიგურების შემთხვევაში, გეომეტრიული ხანის ნიმუშები, როგორც ჩანს, ასევე რელიგიურ მნიშვნელობას ატარებდნენ ათენას, არტემიდესა და ჰერას საკურთხევლებში (Voyatzis, 1990, გვ.106-107).

ტაბ. III Tab.

ამრიგად, ვიღებთ შემდეგ სურათს: ცხენზე გვერდულად მჯდომარე ადამიანთა გამოსახულებები გავრცელებულია როგორც ბერძნულ, ისე აღმოსავლურ კულტურებში. სავარაუდოდ, ქალი ცხენოსნების ფორმები აღმოსავლური ან ეგვიპტური იკონოგრაფიიდან მოდის, რომელშიც მსგავსი გამოსახულებების დიდი ტრადიცია არსებობდა

და შეერია მინოსურ, ხოლო მოგვიანებით მიკენურ არტისტულ რეპერტუარს (Voyatzis, 1990, გვ. 106). კოლხეთსა და კავკასიაში ძვ. წ. VIII საუკუნემდე ამ სტილის იკონოგრაფია არ გვხვდება. შესაბამისად, ეს სახე კოლხეთში უნდა გაჩენილიყო გარე სამყაროსთან არსებული კონტაქტების გზით.

როგორც უკვე, სპეციალურ სამეცნიერო ლიტერატურაში, მრავალგზის აღინიშნა, კუნძულ სამოსზე აღმოჩენილი მხედრის ფიგურა მოიაზრება კოლხურ ნაწარმად და დასტურია კოლხეთსა და საბერძნეთს შორის არსებული კონტაქტებისა, ჯერ კიდევ, კოლონიზაციამდელ პერიოდში. ამ იკონოგრაფიული სახის თავდაპირველი გამოჩენა კოლხეთში, კი დაკავშირებული უნდა იყოს ბერძნულ სამყაროსთან (Licheli 2012). რაც შეეხება ლურისტანის კულტურაში ძვ. წ. VIII – VII საუკუნეებში გავრცელებულ ცხენზე, ანფასში, მჯდომარე მხედართა ფიგურებს, სტილისტურად ისინი ნაკლებ საერთოს პოულობენ კოლხეთში აღმოჩენილ მხედართა ფიგურებთან. ლურისტანულ ნიმუშებზე ცხოველებს თავი მარცხნივ აქვთ გამოსახული, ხოლო პირსახის მოყვანილობით ისინი ხარს უფრო ჰგვანან, ვიდრე ცხენს. ამასთანავე, კოლხური ნიმუშებისაგან განსხვავებით, კომპოზიციაში არ გვხვდება უნაგირი. მიუხედავად ამისა, კოლხეთსა და ლურისტანში აღმოჩენილ ბრინჯაოს მხედრებს აქვთ ერთი, მნიშვნელოვანი მსგავსება, ორივე შემთხვევაში ისინი სამარხულ ინვენტარს წარმოადგენენ და ამდენად, შესაძლებელია მათ დანიშნულებაში გარკვეული იდეური თანხვედრაც იყოს. ამ პერიოდში კოლხეთისა და აღმოსავლურ სამყაროს შორის არსებული კონტაქტების დასტურად შეიძლება ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ ერგეტასა და დღვაბას კო-

ლექტიური სამარხების იმ ორმოებში, რომლებშიც აღმოჩენილია მხედართა გამოსახულებიანი ფიგურები, ნაპოვნია ე.წ. ახლოაღმოსავლური ტიპის სატევრებიც, ხოლო მზეთამზეს სამაროვანზე მოპოვებულ ბრინჯაოს სატევარს პირდაპირი პარალელი ლურისტანის არქეოლოგიურ მასალაში ეძებნება (Licheli, 2012).

გამომდინარე იქიდან, რომ საბერძნეთსა და კოლხეთში აღმოჩენილ მხედართა ფიგურებს სტილისტურად მეტი საერთო აქვთ, ვიდრე კოლხურ და ლურისტანულ ნიმუშებს, გამოსახულების ეს ტიპი კოლხეთში უნდა გაჩენილიყო, სწორედ, დასავლეთთან ურთიერთობის გზით, ისევე, როგორც ეს მოხდა ბრინჯაოს ფიგურებისა და ბრინჯაოს მცირე პლასტიკის შემთხვევაში, როგორებიცაა მაგალითად, ხარის ფიგურები თუ მეეტლის ქანდაკება მუხურჩიდან (ლორთქიფანიძე, 1999, გვ. 27).

კოლხურ სამაროვნებში აღმოჩენილი ქალი მხედრების ფიგურების რიგი თავისებურებების გამო, ჩანს, ამ „იკონოგრაფიული სახის“ გამოჩენისა და მისი სწრაფი ათვისების შემდეგ, ისინი იწარმოებოდა ადგილზე და საკულტო ნივთებს შორის თავიანთი განსაკუთრებული ადგილი ეკავათ ძვ. წ. VIII-VII საუკუნეების კოლხურ კულტურაში.

გამოყენებული ლიტერატურა

- ელიავა, გ. (1987). *პეტრეს ნაკარუს არქეოლოგიური მასალა*. თბილისი.
- კახიძე, ა., მამულაძე, შ. (2016). *აჭარის არქეოლოგიური ძეგლები*. თბილისი.
- ლორთქიფანიძე, ო. (2002). *ძველი ქართული ცივილიზაციის სათავეებთან*. თბილისი. უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- მიქელაძე, თ. (1985). *კოლხეთის ადრერკინის ხანის სამაროვნები*. თბილისი. მეცნიერება.
- პაპუაშვილი, რ. (2010). *ანთროპომორფული გამოსახულებები ცაიშიდან, კულტურულ-საისტორიო ძიებანი*. თბილისი. უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- პაპუაშვილი, რ. (2010ა). კოლხურ სამაროვანთა აბსოლუტური ქრონოლოგიისათვის. *არქეოლოგიური ჟურნალი № V*.
- პაპუაშვილი, რ. (2015). *ცაიშის სამაროვანი*. თბილისი.
- Гогодзе, М. (1977). “*Работы Носири-Мухурчцской экспедиции за 1974-1975 гг.*”, საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის არქეოლოგიური ექსპედიციები №5, თბილისი.
- Heilmeyer W. D. (1979). *Frühe Olympische bronzenfiguren, die tiervotive*. Berlin.
- Jantzen, U. (1972). *Aguptische und orientalische Bronzen aus dem Heraion von Samos*. Bonn.
- Licheli, V. (2008). *The bronze statuette of a Colchian horsewoman on Samos: Accident or design*, Pontika 2008, Resent research on the Northern and Eastern Black sea in ancient times. 2008.
- Licheli, V. (2012). *Ancient Colchis and intercultural relations*. Tbilisi.
- Марковин, В. И. (1984). *Культурная пластика Кавказа, Новое в археологии Северного Кавказа*. В собрании гос. ермитажа. Москва.
- Mikeladze, T. (1995). „*Grosse kollektive grabgruben der frühen eisenzeit in Colchis*“. *Archäologischer Anzeiger*, Walter de Gruyter. Berlin.
- Merhav, R. (1981). *A Glimpse into the Past*. The Joseph Ternbach Collection, by Rivka Merhav et al, The Israel Museum. Jerusalem.
- Papasteriou, A. P. (1985). *Die bronzen tierfiguren aus kreta*. München.
- Sakellarakis, J. A. (1981). *PhD, Herakleion Museum, Illustrated guide to the museum, Ekdotike*. Athenon. S. A. Athens.
- Schweitzer, B. (1967). *Die Geometrischen kunst Griechenlands, Frühe formenwelt im Zeitalter Homers*. Cologne.
- Voyatzis, M. E. (1990). *The early sanctuary of Athena Alea at Tegea and other Archaic sanctuaries in Arcadia*. Göteborg. Paul Aströmos förlag .

ტაბულების აღწერილობა

ტაბ. I. 1,2,3 ცაიში 4. მუხურჩა 5. ერგეტა 6. მახვილაური.

ტაბ. II. 1. თეგეა 2, 3, 4 ლუსოი 5. ოლიმპია 6. სამოსი.

ტაბ. III. 1,2,3 ჟოზეფ ტერნბახის კოლექცია 4. ჰერაკლეიონი 5. კვიპროსი.

For the iconography of women riders seating side saddled on a horse found in Colchian collective graves

Gvantsa Vachadze,

PhD student of Archaeology/Paleoantropology,

I. Javakhishvili Tbilisi State University

Research of VIII-VII century Colchian culture and its interaction with surrounding civilizations is very much centered around the bronze statues of women, riding the horses; Given sculptures were mostly found in signature Colchian collective graves. Interest towards Colchian sculptures was triggered by the discovery of similar statue in Greece, in Herayon, Samos Island.

This type of iconography was not characteristic for Colchian culture, especially till VIII - th century BC. Hence, appearance of these statues is the result of import from outside, neighboring civilizations. Side seated raiders and their sculptures are characteristic for Greek and Eastern cultures. Side seated figurine of the woman can be seen in Museum of Israel (Jerusalem); VIII-VII century BC. figurine is made in bronze. Along with statue of men, with a cup in one hand, this group of statues have many analogies with ones recovered in burial places of Luristan. Besides, side seated horse rider sculptures of late bronze period are met in Greece, Crete and Cyprus. Terracotta figurines, also from late bronze period are discovered in Festos and Syllamos, where goddess is side seated on riding horse, with hands diverted to sky.

Lately, similar sculptures are mostly met in Pelopones archaeological fields.

When compared, Colchian figures are found to have more similarities with Greek items, than with ones discovered in Eastern lands. We can conclude that these patterns of sculptures were born in Colchis region, as a result of interaction with western civilizations. Story looks similar with appearance of bronze Fibulas and minor bronze items, Mukhurcha statues of bull or charioteer serve as an example. Items recovered in Lorestan are dissimilar, riders look stylistically different, but what they have common is their presence in burial places, seemingly having different outlines but maybe similar purpose. Unlike Colchis and Luristan nations, Greeks were using respective statues only inside altars for sacred rituals.

Statues of horse riding women recovered in Colchian culture have many unique details. After adopting the sculptures and integrating them into daily life, it seems Colchis soon introduced their own characteristic patterns of manufacturing the items, heavily influenced by the local past, and these statues finally found their honorable place in Colchian culture of VIII-VII centuries BC.